

MANJŠINE

Evropska integracija in manjšine: je možna skupna rast?

Več kot leto dni po vstopu novih desetih držav v Evropsko unijo so se od 10. do 12. novembra v Baji na Madžarskem zbrali politiki, predstavniki manjšin in znanstveniki na evropski konferenci. Mestece Baja leži ob Donavi, blizu Pecs, kakih 160 km južno od madžarske prestolnice Budimpeste. Videti je kot idealen kraj za razpravo o temi konference: »Evropa integracija in manjšine - je možna skupna rast?«. Baja namreč leži ob meji s Hrvaško, Srbijo in Romunijo ter ze zaradi svoje geografske lege simbolizira pogoje evropske integracije. Madžarska z več kot 10 milijoni prebivalcev je ena od novih držav članic EU. Po eni strani veliko število Madžarov živi v sosednjih državah, kjer so manjšina, po drugi strani pa je na madžarskem veliko število manjšin. Romunija bo vstopila v Evropsko unijo leta 2007, Hrvaška sedaj začne fazo pogajanj, Srbija pa je zaenkrat se zelo daleč. Konferenco je priredilo predstavništvo Evropske komisije v Budimpešti, v sodelovanju s fundacijami Conrad Adenauer, Hanns-Seidel in Antall Jozsef, z univerzo Eotvos Jozsef, z evropsko hišo v spodnji Avstriji in s panevropskim gibanjem iz Avstrije.

Stanje manjšin na Madžarskem je orisal branilec manjšinskih pravic v madžarskem parlamentu Jenő Kaltenbach. Profesor Christoph Pan z južnotirolskega manjšinskega instituta je orisal pravno stanje manjšin na evropski ravni. Spored konferenca pa je posebno pozornost namenjal sodelovanju na področju solstva ter je vseboval tudi okroglo mizo med predstavniki veleposlanstev novih držav članic ter Romunije, Bolgarije in Hrvaske o tem,

kako bi lahko sedanje in bodoče članice EU koristno izmenjale pridobljene izkušnje. Pri sklepnih okroglih mizi, na kateri je bil govor o znanosti, politiki, pravu, izobraževanju, kulturi, gospodarstvu in sredstvih obveščanja je sodeloval tudi Günther Rautz, sicer raziskovalec pri evropski akademiji v Bocnu, obenem pa tudi generalni sekretar združenja dnevnikov v manjšinskih in regionalnih jezikih Midas. Njegov poseg je bil namenjen stanju medijev v manjšinskih jezikih v Evropi, združenje Midas pa je bilo tudi sicer partner pri organizaciji te konference.

Na konferenci je spregovoril tudi častni predsednik panevropskega gibanja in bivši evropski poslanec Otto von Habsburg. Njegov poseg je bil namenjen predvsem zaskrbljenosti, ker Francozi na refe-

rendumu niso ratificirali evropske ustavne pogodbe. »Vse od francoske revolucije so se družbene spremembe vedno začele v Franciji preden so zajele vso Evropo,« je dejal. Zato mora Evropa takoj reagirati, uvajati aktivno kulturno politiko z namenom, da predhodno prepreči izpade, do kakršnih v zadnjem času prihaja v Franciji: To pa pomeni, da mora podpirati ter omogočiti integracijo in politično participacijo manjšin. Oblaki, ki se zgrinjajo nad Francijo mora biti svarilo, da je Evropska unija velik mirovni projekt, ki sicer vključuje tudi tržno gospodarstvo in temelji na načelu subsidiarnosti. Kar pa zadeva Madžarsko je Otto Von Habsburg svetoval okrepitev politične participacije pri samoupravi, obenem pa ustanovitev zbora narodnosti v madžarskem parlamentu.

Napis na županstvu v Pecu v desetih jezikih

KO SE DEMOGRAFSKA GIBANJA PREVESIJO V POLITIKO

Romi in Turki postajajo problem bolgarske družbe: odklanjanje, rasizem in ksenofobija na dnevnem redu

Tudi v bolgarski družbi prihaja do znatnih demografskih sprememb. Največji manjšinski skupnosti sestavljajo Turki in Romi in pričakujejo, da bosta ti dve skupnosti čez trideset let steli pav toliko ljudi, ko je Bolgarov. Rezultat teh demografskih sprememb sta rasizem in ksenofobija; predvidevanja o vstopu Bolgarije v EU ustvarjajo veliko upov, vendar tudi veliko strahov.

Približno 90 odstotkov Bolgarov ocenjuje, da so romi kriminalci in 60 odstotkov jih je prepričan, da so Turki verski fa-

natiki. Te podatke je pred kratkim objavil Open Society Institute v Budimpešti. Rasizem je zelo razširjen med mladimi izobraženimi Bolgari, k temu pa spodbujajo populistične desničarske stranke ter sredstva množičnega obveščanja.

Zaradi večletnega pomanjkanja kakršnegakoli političnega dela, je integracija Romov in Turkov v bolgarsko družbo pravi polom. Romi so zato zgradili svojo vzporedno družbo, ki je izven nadzora države. Struktura je strogo hierarhična, organizirana

v klanih, temelji pa na nezakonitih romskih sodiščih in na crni borzi. Getoizacija, močnejša od podobnega pojava v Romuniji in na Slovaškem, ima za posledico pomanjkanje interesa do integracije v bolgarsko družbo, tudi za soloobvezne otroke, kar vodi obe skupnosti v navidezno neizbežni konflikt.

V razliko od Romov pa so bolgarski Turki dobro organizirani, imajo lastno politično stranko in ohranjajo tesne stike z matično državo Turčijo. Samo lansko leto je 360 tisoč bolgarskih Turkov

odšlo na začasno delo v Turčijo, prislužena sredstva pa nato investirajo v Bolgariji.

Strah, da bi prišlo do prodaje bolgarske zemlje in da bi število Turkov močno narasčalo, pa tudi strah pred močno sosednjo državo vpliva tudi na približevanje Turčije Evropski uniji; večina Bolgarov je proti vstopi Turčije v EU. Če bi se pogajanja med Turčijo in EU pozitivno razvijala, bi to lahko negativno vplivalo na Bolgarijo in celo privedlo do destabilizacije kosovskega tipa.

MESTO, V KATEREM ŽIVI NAJVEČJE ŠTEVILO MANJŠIN V EVROPI

Pecs kulturna prestolnica Evrope 2010 Velika priložnost za razvoj manjšin

Novica je stara komaj nekaj dni, vendar je sedaj dokončna. Pecs, zgodovinski in kulturni center nemške manjšine na Madžarskem bo kulturna prestolnica Evrope čez pet let. Številne manjšine v naseljih okoli tega mesta, v bližini meje s Hrvaško in s Srbijo, sedaj upajo, da bodo od tega imele tudi nekaj ugodnosti, predvsem glede gospodarskega razvoja.

Meje, ki so jih zarisali v prejšnjem stoletju, so približno tretjino Madžarov locile od matične madžarske države. Poleg tega živi na Madžarskem 13 priznanih manjšin: Armenci, Bolgari, Nemci, Grki, Hrvati, Poljaki, Romuni, Rusini, Srbi, Slovaki, Slovenci, Ukrajinci in Romi. Za Romi so Nemci največja manjšinska skupnost na Madžarskem. Pred drugo svetovno vojno jih je bilo približno pol milijona, nato pa se je število bistveno zmanjšalo. leta 1947 so iz države izselili 250 tisoč Nemcev, tisti, ki so ostali pa so bili podvrženi zelo močni asimilaciji. Pri zadnjem popisu prebivalstva leta 2001 so na popisnih polah obstaja štiri vprašanja: glede na materni jezik, narodno pripadnost, zavezanost narodni kulturi in rabo jezika v družinskem krogu. Na tem popisu prebivalstva je približno 120 tisoč ljudi izjavilo nemško pripadnost v odgovoru na vsaj eno od omenjenih štirih vprašanj.

V vaseh blizu Pecs, ki jih sicer imenujejo tudi Svabska Turčija, kjer živi večina Hrvatov, Nemcev, Romunov, Srbov in Romov, se zaradi migracije in narasčajoče urbanizacije število ljudi, ki uporabljajo manjšinske jezike stalno krči. Kmetijska

družba je pod stalnim pritiskom zaradi konkurenčnosti in presežka proizvodnje v Evropski uniji, pa tudi čezmejne vezi s Srbijo in Hrvaško so otežocene in jih je treba po zadnjih vojnah na Balkanu in por razpadu Jugoslavije ponovno vzpostaviti.

Najpomembnejši instrument za ohranitev jezika in kulture in za gospodarski prepoved so iz tega vidika manjšinske samouprave. To so avtonomna lokalna telesa, ki delujejo v interesu ekonomskih in kulturnih značilnosti prebivalstva; izvolijo jih sodčasno s volitvami krajevnih uprav. Ker gre za predstavništvo manjšin, imajo ta telesa finančno dotacijo madžarske države, z namenom, da zaščitijo avtonomne kulturne politike, ampak tudi z namenom, da pospešijo gospodarstvo in pomagajo organizacijam, ki se s temi vprašanji ukvarjajo.

Po zadnjih lokalnih volitvah leta 2002 se je število manjšinskih samouprav povečalo na 1853. Za Romi so Nemci druga najštevilnejša skupina s 341 samoupravami in 35 župani. Preko samouprav prihaja tudi po pospeševanju učenja jezika v javnem solstvu, pa tudi do pripravljanja učnih pripomočkov in do novih projektov na področju solstva in kulture. Sedaj pa načrtujejo čezmejne projekte, na primer sodelovanje s solami na Hrvaškem in v Srbiji ter v Nemčiji, kar naj bi predstavljalo pomemben prispevek k krepitvi identitete v prihodnjih letih. Tako naj bi v letu 2010, ko bo mesto postalo kulturna prestolnica Evrope, ponovno predstavljajo večjezično in veckulturno mesto, kot je to bilo v preteklosti.